

4. Моделювання показало, що у тварин з атонією матки в маточному вмісті розвиваються такі ж процеси, як і в термостатованих пробах. У тварин з атонією матки захисні механізми пригнічені і продукти білкового розпаду не виводяться із статевого тракту.

5. При діагностуванні атонії чи гіпотонії матки в перші дні (до 3 діб) після отелення з метою профілактики ендометритів необхідно вилучити рідину з маточної порожнини і застосувати засоби, що підсилюють скоротливу здатність матки, а також засоби, які запобігають розвитку мікроорганізмів у маточному вмісті.

ДОДАТКОВІ КОШТИ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДІАГНОСТИКО-ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ПРОТИ НЕПЛІДНОСТІ І ЯЛОВОСТІ КОРІВ

В. С. ДЮДЕНКО, кандидат ветеринарних наук

О. П. ГОМЕЛЮК, Ф. А. ДРАБКІНА, наукові співробітники

Центральна дослідна станція штучного осіменіння
сільськогосподарських тварин

Протягом 1974 р. у радгоспах «Димерський» і «Тарасівський» Київської області проводили науково-виробничу роботу щодо ліквідації неплідності та яловості корів. Для цього в дослідну групу відібрали 97, а в контрольну — 55 корів чорно-рябої породи різного віку, середньої вгодованості і аналогів за станом статевого апарата.

За неплідними коровами здійснювали гінекологічний контроль за допомогою клініко-гінекологічного обстеження і біохімічного дослідження естрального слизу експрес-способами діагностики, зробленими відділом боротьби з яловістю маточного поголів'я Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин. Всього дослідили 230 проб естрального слизу.

Проведені досліді показали, що найбільше неплідність корів пов'язана з функціональними розладами матки та яєчників (35—45%) і патологічними змінами в матці (38—53%).

Показники біохімічних досліджень естрального слизу і клінічних обстежень наведені в таблиці 1. Між біохімічними показниками і клінічними ознаками стану статевого апарата спостерігається повний збіг. Так, при атонії або гіпотонії матки і катаральному ендометриті в слизі виявлено значну кількість індикану і циклічних речовин ароматичного ряду, що вказує на часткову або повну втрату скоротливої функції матки і наявність запалення її слизової оболонки, а також значну кількість білка і відсутність муцину, що підтверджувало запалення ендометрія. Показник сіалової кислоти був нижчим (201,4 од. оптичної щільності) через гіпофункцію яєчників. При субінволюції матки у її вмісті знаходили індикан у 70% випадків, циклічні речовини ароматичного ряду — в 80, білок — у 75 і муцин — в 50% випадків від кількості досліджених проб. Кіль-

1. Збіг біохімічних показників естрального слизу неплідних корів з клінічним станом матки і яєчників, %

Стан статевого апарата	Кількість проб	Показники за реакціями									
		Індикан		арматичні речовини		білок		муцин		сіалова кислота в середньому в одиницях оптичної щільності	
		позитивна	негативна	позитивна	негативна	позитивна	негативна	позитивна	негативна		
Атонія матки, катаральний ендометрит	35	100	—	100	—	100	—	5	95	201,4	
Гіпотонія матки, катаральний ендометрит	69	100	—	100	—	90	10	12,5	87,5	215,1	
Субінволюція матки	30	70	30	80	20	75	25	50	50	223,0	
Гіпофункція матки і яєчників	51	—	100	—	100	10	90	—	100	146,3	
Катаральний ендометрит	17	20	80	100	—	100	—	25	75	210,0	
Гіпофункція яєчників	14	—	100	—	100	—	100	75	25	86,6	
Кісти яєчників	14	—	100	—	100	30	70	25	75	610,3	

кількість сіалової кислоти була в межах норми (223 од. оптичної щільності) або нижче її.

При катаральному ендометриті в естральному слизі виявлено значну кількість циклічних речовин ароматичного ряду і тільки в 20% випадків виявлено індикан, що свідчить про запалення слизової оболонки матки, а в окремих корів відмічалось часткове порушення скоротливої функції стінки матки. Запалення ендометрія також підтверджувала наявність значної кількості білка у слизі і обмежена кількість муцину (тільки в 25% випадків). Сіалової кислоти містилось менше (210 од. оптичної щільності) норми в зв'язку з недостатньою функцією статевих залоз.

При гіпофункції матки і яєчників в естральному слизі в 90% випадків не виявлено індикану, циклічних речовин ароматичного ряду, білка, і муцину. Кількість сіалової кислоти у вмісті матки була в межах 86,6—146,3 од. оптичної щільності. Такі показники естрального слизу повністю збігались з клінікою гіпофункції ендометрія і яєчників.

Таким чином, показники біохімічного дослідження естрального слизу за допомогою експрес-способів діагностики повністю відбивали функціональні розлади і патологічні зміни в статевому апараті неплідних корів. Такий збіг біохімічних показників естрального слизу і клінічних ознак стану статевого апарата досягало 100%.

Корів дослідної групи (97 голів) залежно від діагнозу розподілили на п'ять підгруп і лікували різними способами.

2. Показники відтворювальної функції у неплідних корів ($M \pm m$)

Групи корів	Кількість корів	Днів від отелення до першого осіменіння	Кількість осіменінь однієї корови	Кількість перегулів на одну корову	Днів неплідності	Сервіс-період, дні
<i>Радгосп «Димерський»</i>						
Дослідна Контрольна	50	50,06±4,1	2,7±0,17	1,7±0,13	72,9±5,05	102,4±5,9
	30	51,03±5,8	3,6±0,16	2,6±0,17	118,5±9,8	148,5±9,9
<i>Радгосп «Тарасівський»</i>						
Дослідна Контрольна В цілому: дослідні контрольні	47	48,6±4,9	2,7±0,16	1,7±0,16	91,5±9,7	121,6±9,26
	25	35,6±3,2	4,0±0,18	3,0±0,18	103,6±9,2	133,7±9,24
	97	49,3±4,5	2,7±0,16	1,7±0,14	82,2±7,36	111,9±7,6
	55	48,3±4,5	3,8±0,17	2,8±0,17	111,7±9,6	141,1±9,6

Лікування неплідних корів показало, що при атонії, гіпотонії матки і катаральному ендометриті внутрішньовенне введення однопроцентного розчину новокаїну з глюкозою або внутрішньом'язове введення гормональних препаратів (окситоцин, гіфотоцин) і вітамінних концентратів (А, Е, С) сприяло видужуванню, а після осіменіння — заплідненню тварин у 93—100% випадків.

При субінволюції матки, гіпофункції матки і яєчників та кістозних змінах у яєчниках застосовували певні гормональні препарати й вітамінні концентрати за спеціальним прописом і домоглися повного видужування, а після осіменіння — запліднення корів.

У результаті точної діагностики та цілеспрямованого лікування у дослідній групі (97 голів) видужало і запліднилось 96 (98,9%) корів, а в контрольній (55 голів), де лікування не проводили, видужало і запліднилось лише 28 (51,8%) корів (табл. 2).

У дослідній групі порівняно з контрольною кількість осіменінь і перегулів на одну корову була меншою в 1,1 раза, днів неплідності менше на 29,5 і сервіс-період був коротший на 29,1 дня.

У радгоспі «Димерський» в дослідній групі знаходилось 50 корів, яких досліджували діагностично і лікували. З них 49 корів видужало і дало приплід. У цій групі 10 коровам загрожувала яловість (отелились в 1973 р.), проте впроваджені заходи її попередили, що дало змогу зберегти 35% молока від кожної корови, або разом 100 ц. Внаслідок цього одержано додатково від приплоду (29,25 крб.×49) і збереження 35% молока (19,5 крб.×100) 3383,25 крб.

У радгоспі «Тарасівський» в дослідній групі було 47 неплідних корів, які після діагностичних досліджень і лікування стали клінічно здоровими і після осіменіння запліднились. Від цих корів одержано 47 телят, або $(29,25 \text{ крб.} \times 47)$ 1374,75 крб. Крім того, з числа корів цієї групи попереджена яловість у 19 (отелились в 1973 р.) або збережено 35% (190 ц) молока, що становить 3705 крб. По дослідній групі корів радгоспу «Тарасівський» одержано додатково (1374,25 крб.+3705 крб.) 5079,75 крб. По двох радгоспах внаслідок запобігання неплідності у 67 корів і яловості у 29 корів одержано додатково $(3383,25 \text{ крб.} + 5079,75 \text{ крб.})$ 8463 крб.

Таким чином, своєчасна науково обгрунтована діагностика неплідності тварин та застосування ефективних лікувальних засобів сприяють клінічному видужуванню і заплідненню тварин, що дає можливість одержати значну кількість додаткових коштів.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ДІАГНОСТИКО-ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ПРИ ПІСЛЯРОДОВИХ СУБКЛІНІЧНИХ УСКЛАДНЕННЯХ У КОРІВ

В. С. ДЮДЕНКО, кандидат ветеринарних наук

О. П. ГОМЕЛЮК, Ф. А. ДРАБКІНА, наукові співробітники

Центральна дослідна станція штучного осіменіння
сільськогосподарських тварин

У науково-виробничому досліді, проведеному у 1974 р. на базі молочних ферм радгоспів «Димерський» і «Тарасівський» Київської області, ми визначали економічну ефективність впровадження ранньої (на 4—5-й день після отелення) діагностики функціональних і патологічних розладів статевого апарата корів та застосування лікувально-профілактичних заходів.

Умови для проведення науково-виробничих досліджень були задовільними. Корів у стійловий період годували в основному за збалансованим раціоном. Про це свідчили такі показники, як загальний стан тварин та біохімічний аналіз сироватки крові. Тільки у окремих тварин спостерігалось зниження вмісту каротину і фосфору в сироватці крові. У літній період коровам давали досхочу зелену масу та інші корми.

Дослідну і контрольну групи сформували з корів чорно-рябї породи віком 4—8 років, середньої вгодованості, продуктивністю 3000—4000 кг за лактацію з урахуванням стану статевого апарата (функціональні розлади і патологічні зміни матки та яєчників).

До складу дослідних груп з двох господарств ввійшло 215 корів і контрольної — 89 корів. Стан статевого апарата корів визначали за допомогою клініко-гінекологічних обстежень та біохімічних досліджень лохий експрес-способами діагностики, розробленими відділом боротьби з яловістю маточного поголів'я Центральної дослід-